

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) LMBTQIA⁺ témájú határozatai

A szociális munkások mindennapi tapasztalata, hogy klienseik egyre újabb és újabb elnevezéseket használnak szexuális orientációjuk és nemi identitásuk megnevezésére. A korábbi LGBT rövidítés helyett ma már leginkább az LMBTQIA⁺ betűszót használjuk azért, hogy jobban tükrözze az emberek sokféleségét, szexuális orientációját és a hagyományos cisz-neműtől és heteroszexuálistól eltérő nemi identitását.

A Strasbourgban székelő Emberi Jogok Európai Bíróságához (EJEB, angolul: European Court of Human Rights, rövidítve: ECHR vagy ECtHR, melynek hivatalos weboldala: www.echr.coe.int) rendszeresen érkeznek **LMBTQIA⁺** (Leszbikus, Meleg, Biszexuális, Transznemű, Queer, Interszexuális, Aszexuális és a pluszjellel jelölt valamennyi további, egyéb nemi) **témájú jogi panaszok**. Az EJEB-et az emberi jogok európai egyezményének (EJEE) végrehajtására hozták létre, az Európa Tanács (ET) 1950. november 4.-én, Rómában kelt ETS-005 számú egyezménye alapján, melynek magyar elnevezése: „Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény”. (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, vagy röviden European Convention of Human Rights). Az EJEB az alábbi öt témakörben és ügyekben hozott számunkra is fontos döntéseket (2021. szeptemberéig).

(1.) A büntethetőség és a beleegyezési korhatár témakörében (az EJEE 8. és 14. cikke):

» **„Dudgeon kontra Egyesült Királyság” (1981):** Beleegyező felnőttek magánéletében zajló homoszexuális cselekmények kriminalizálása jogsértő.

» **„Sutherland kontra Egyesült Királyság” (1997):** A heteroszexuális és homoszexuális szexuális tevékenységek eltérő *beleegyezési korhatára* hátrányos megkülönböztetést jelenthet, tehát a heteroszexuális tevékenységekhez képest magasabb beleegyezési korhatár előírása diszkriminatív.

» **„Aleksander és Audeoud kontra Oroszország” (2007):** Az azonos neműek *élettársi kapcsolatának* jogi el nem ismerése (regisztrációjának megtagadása) diszkriminációnak minősül.

» **„Bayev és társai kontra Oroszország” (2017):** Oroszország *„melegpropaganda”* törvénye gátolja az LGBT jogok és véleménynyilvánítás előmozdítását, sérti az Egyezménybe foglalt véleménynyilvánítás szabadságához való jogot és a diszkrimináció tilalmát.

= Lásd még: **„Norris kontra Írország” (1988):** „kriminalizálás”; **„Smith és Grady kontra Egyesült Királyság” (1999):** „melegség miatti elbocsátás”; **„L. és V. kontra Ausztria (2003):** „jogi el nem ismerés”; **„Oliari és társai kontra Olaszország (2015):** „jogi elismerés hiánya”. Nem EJEB döntésként: **„Navtej Singh Johar kontra India” (2018):** Az indiai legfelsőbb bíróság ebben az ügyben az LGBT egyének és párok jogainak elismerésével *dekriminalizálta* az azonos neműek beleegyezésén alapuló cselekményeket.

(2.) A gyülekezési joggal kapcsolatban (az EJEE 11. cikke):

» **„Bączkowski és társai kontra Lengyelország” (2012):** A lengyel hatóságok - jogos indok nélkül - megtagadták a békés LGBT-egyenlőségi felvonulást, és ezzel megsértették a kérelmező gyülekezési szabadsághoz való jogát.

» **„Identoba és társai kontra Georgia” (2015):** A grúz hatóságok - az ellentüntetésekre és az esetleges zavargásokra hivatkozva - megtagadták az LGBT büszkeségrendezvényt. A hatóságok hibáztak, mert nem védték megfelelően a kérelmezők gyülekezési szabadságához való jogát.

= Lásd még: **„Aleksandr Alekseyev kontra Oroszország” (2010):** „engedély ki nem adása”; **„LMBT-menedékkérők és menekültek Afganisztánból kontra Görögország” (2015):** „erőszakos ellentüntetésre hivatkozás”; **„Beizaras és Levickas kontra Litvánia” (2019):** „ellentüntetőkre hivatkozás”; **„Mocanu és társai kontra Románia” (2020):** „aránytalanul erőszakos felosztatás”.

(3.) Az örökbefogadással és szülői felügyelettel kapcsolatban (az EJEE 8. és 14. cikke):

» **„E.B. kontra Franciaország” (2008):** A kérelmező (transznemű nő) nemi átmenete miatt a francia hatóságok megtagadták, hogy *kapcsolatot* tarthasson a *gyermekével*. Az EJEB megállapította a 8. cikkely megsértését, mivel a francia hatóságok nem biztosították a kérelmező magán- és családi életének tiszteletben tartását.

» **„Gas és Dubois kontra Franciaország” (2012):** A francia hatóságok megtagadták az azonos nemű pár közös *örökbefogadását*. Ezzel megsértették a kérelmezők magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát.

» **„X és társai kontra Ausztria” (2013):** Ausztria megtagadta, hogy egy azonos nemű párkapcsolatban élő osztrák nő örökbe fogadhassa élettársa biológiai gyermekét. Az azonos nemű *második szülő örökbefogadásának* megtagadása sérti a diszkrimináció tilalmát, valamint a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát.

= Lásd még: **„Valianatos és társai kontra Görögország” (2013):** „örökbefogadási végzés el nem ismerése”; **„X és társai kontra Horvátország” (2019):** „jogi elismerés megtagadása”.

(4.) Az azonos nemű párok jogaival kapcsolatban:

» „Coman és társai kontra Románia” (2018): Az ügyben a román hatóságok megtagadták a tartózkodási jogot egy uniós polgár, azonos nemű házastársa számára. Mire fel az EJEB kimondta, hogy az elutasítás sérti az uniós polgárnak a szabad mozgáshoz való jogát, valamint családjának a magán- és családi élet tiszteletben tartásához fűződő jogát, az Egyezmény 21. és 8. cikkelye értelmében.

» „Ratzenböck és Seydl kontra Ausztria” (2021): Ausztria megtagadta a bejegyzett élettársa halálát túlélő kérelmező, hozzátartozói nyugdíj iránti kérelmét. Az EJEB ezt a magatartást a szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetésként értelmezte (8. és 14. cikkely).

= Lásd még: „Schalk és Kopf kontra Ausztria” (2010): „párkapcsolat el nem ismerése”; „Oliari és társai kontra Olaszország” (2015).

(5.) A transzneműek jogaival kapcsolatban:

» „L. kontra Litvánia” (2007): A nemi identitás jogi elismerésének megtagadásával (vagyis a személyazonosító okmányain szereplő nemi jelző megváltoztatásának megtagadásával) a litván hatóságok megsértették a kérelmező magánéletének tiszteletben tartásához való jogát.

» „A.P., Garçon és Nicot kontra Franciaország” (2017): Az ügy három, transznemű érintettje és végül az EJEB szerint is, Franciaországban, a nemek törvényes elismerésére vonatkozó sterilizációs követelmény sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jogukat.

» „M. és F. kontra Svédország” (2019): Az ügy egy transznemű személy kérésére vonatkozott, hogy nemi identitásukat sterilizálás vagy orvosi beavatkozás nélkül is ismerjék el jogilag. Az EJEB megállapította, hogy Svédország sterilizációs követelménye sérti a kérelmezőknek a magánélet tiszteletben tartásához való 8. cikk szerinti jogát.

= Lásd még: „Hämäläinen kontra Finnország” (2014): „nemi identitás elismerése orvosi beavatkozás nélkül”.

Itthon, az Egyenlő Bánásmód Hatóság

(2021 óta: Egyenlő Bánásmódért Felelős Főigazgatóság) döntései az LMBTQIA⁺ közösségeket ért hátrányos megkülönböztetés témakörében, ahol a védett tulajdonság

minden esetben a nemi identitás és a szexuális irányultság:

» EBH-HJF/157/2019 Az önkormányzat letiltotta a saját számítógépes hálózatából az LMBTQIA⁺ szervezetek honlapjainak elérhetőségét. Mivel a szervezetek nem, de az emberek, akiket e szervezetek tömörítenek védett tulajdonságokkal bírnak, ezért a Hatóság megállapította, hogy az önkormányzat megsértette az LMBTQIA⁺ emberek jogait, és elrendelte a jogsértő állapot megszüntetését.

» EBH/32/2018 Az LMBTQIA⁺ civil szervezetek ernyőszervezete - a láthatóság és elfogadás érdekében - előadássorozatot tervezett egy egyetem és egy nonprofit szervezet közreműködésével. A kezdeti engedélyezés után, a téma megismerésekor (az egyetem és a nonprofit szervezet) a rendezvény megtartásához már nem járult hozzá. A Hatóság megállapította, hogy a rendezvény tiltása jogsértő volt és diszkriminatív, ezért az egyetemet és a nonprofit szervezetet eltiltotta a jövőbeni jogsértésektől és az egyetemet 100.000 Ft-ra megbírságolta. A határozatot a Törvényszéken megtámadták, de az is helybenhagyta azt.

= Lásd még: EBH/450/2017, EBH/36/2018, EBH/199/2018, EBH-HJF/80/2019, EBH-HJF/118/2019, EBH-HJF/152/2019, EBF-AJBH-139/2021, EBF-AJBH-187/2021, EBF-AJBH-34/2022.

Ezek az EJEB ítéletek és az EBH döntései fontos lépések az LMBTQIA⁺ emberek jogainak elismerésében.



Az Európai Unió
társfinanszírozásával


unidiv
a sokszínű egység

A kiadvány a Sokszínű Egység: Az LMBTQI egyenlőség érvényesítése a szakmai szervezetek munkájában Magyarországon c.projekt keretében készült, amelyet az Európai Unió Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek programja (2021-2027) támogat. A kiadvány tartalma csak a szerző(k) véleményét tükrözi, amely nem feltétlen egyezik meg az Európai Unió vagy az Európai Bizottság álláspontjával. Az Európai Unió és az Európai Bizottság nem vállal felelősséget a kiadványban szereplő információkért.



Kiadja:
a Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete
a szociális ágazat legrégebbi (1988-ban alapított)
non-profit szervezete.
Székhely: 6000 Kecskemét, Dombó Lajos u. 14.
E-mail: szmme.2022@gmail.com
Telefon: +36-30-292-8432
Nyilvántartási szám: 01-02-0000579
Adószám: 19025252-1-03
Pénzforgalmi számlaszám:
11600006-00000000-98655548
Erste Bank